

Vitára fel, magyar!

Dr. Navracsics Tibor

Egy most induló társadalmi vita révén Magyarország kiváló lehetőséget kap arra, hogy családpolitikai elképzeléseinek további híveket szerezzen az Európai Unión belül.

A 2019 decemberében hivatalba lépett Európai Bizottság különös jelentőséget tulajdonít az európai társadalmak előtt álló egyik legsúlyosabb problémának, a társadalmak demográfiai problémáinak. Jól jelzi ezt, hogy - először az integráció történetében - a demográfia önálló területként is megjelent a biztosítási portfóliók között, amikor Dubravka Šuica a demokrácia mellett a demográfiaért is felelős tagja lett az Európai Bizottságnak.

Ez a kezdeti lendület nyilvánult meg abban, hogy fél évvel a Bizottság mandátumának megkezdése után, 2020 nyarán a Bizottság már elfogadott egy helyzetértékelést tartalmazó [jelentést](#) a demográfiai változásoknak a kontinensre gyakorolt hatásairól. Eszerint az európaiak hosszabb ideig, egészségesebben és jobban élnek, mint valaha a történelem eddigi időszakában. 2018-ban a várhatóan egészségben eltöltött évek száma az EU-átlagát tekintve nőként 64,2, férfiként pedig 63,7 év volt, míg a születéskori várható élettartam európai uniós átlagos értéke férfiaknál 78,2, nőknél 83,7 év.

Az Unión belüli részletesebb adatok persze megmutatják azt, amit mi, közép-európai olvasók kezdettől fogva sejtünk: mind a várható élettartam, mind pedig az egészséges évek számát tekintve markánsan jelen van az Európai Unió keleti és nyugati része közötti különbség. Míg a spanyol várható átlagos élettartam 83,5 év, addig ez Bulgáriában 75. Hasonlóképpen, amíg az egészségesen eltöltött évek várható tartama Svédországban 73,2, addig Lettországon csupán 51 év.

Önmagában problémát jelent az is, hogy az Európai Unió nyugati és keleti fele között ilyen komoly különbségek állnak fenn még mindig az életésélyek egészségügyi vonatkozásait illetően is. Az igazi kihívást azonban az jelenti, hogy a már megszületett európai polgárok hosszabb és egészségesebb élete mellett hiányzik a nemzedéki megújulás. Általában véve Európára jellemző módon az 1960-as évektől kezdve a kontinensen hanyatló demográfiai tendencia érvényesül, amely ugyan stabilizálódott valamelyest az ezredforduló után, azonban ez a stabilizáció sajnos nagyon alacsony ponton következett be. Ma - azaz 2018-ban, amikor az adatok elérhetőek - egy nőre 1,55 megszületett gyermek jut, amely továbbra is jóval a 2,1-es reprodukciós küszöb alatt van.

Miközben egy-két kivételtől eltekintve nincsen olyan régiója az Európai Uniónak, ahol a legalább 2,1-es születési gyerekszám jellemző lenne, több olyan tájegység is található - pl. az Ibériai-félsziget északnyugati része, Délkelet-Olaszország és Szardínia, valamint Görögország egyes részei - ahol a reprodukciós mutató 1,25 alatt marad. Nem csupán az

jelent problémát, hogy kevesebb gyerek születik, de ezzel párhuzamosan nő a gyermeket szülő anyák életkorának átlaga is. Míg 2001-ben 29 évesen szülte egy európai anya a gyermekét átlagos értéket tekintve, addig ez 2018-ra 30,8 évre emelkedett, azaz a gyermeket vállaló anyák gyakorlatilag két évvel később szülik meg gyermeküket, mint az ezredfordulón.

Tovább élünk tehát, és közben egyre kevesebben leszünk. A mostani folyamatokat a jövőre kivetítve mindez azt jelenti, hogy a 2019-es 265 millió európai uniós munkaképes korú polgár száma 2050-re harmincöt millióval csökken, és 230 millió fő lesz, miközben – értelemszerűen – az időskorúak száma folyamatosan nőni fog. Így válik az európai társadalmak egyik legkomolyabb jövőbeni problémájává a demográfia, azon belül is a népesség elöregedésének jelensége.

Éppen ezért [indított](#) január 27-én az Európai Bizottság Dubravka Šuica vezetésével egy tizenkét hétig tartó társadalmi vitát az elöregedéssel kapcsolatos problémákról és azok megoldásának lehetőségeiről. A vita alapjául a Bizottságnak a témában készített zöld könyve szolgál, amely azokat a forgatókönyveket tekinti át, amelyek az elöregedés következtében az Európai Unióban szükségessé válhatnak.

Április 21-ig nyitva van a határidő, mindenki [hozzászólhat](#) az Európai Bizottság kezdeményezéséhez új lépéseket, akár új politikai irányvonalat is javasolva. A vitát tétje a jövő. Valójában azonban a lépések jelentős része már a máról, illetve a közeljövőről szól, hiszen most kell megszületniük azoknak a gyerekeknek, akik enyhíteni tudnak a jövőben az elöregedés következtében a szociális és egészségügyi rendszerre súlyosbodó terhen.

2021.02.04.

